

Finansal Okuryazarlık ile Bireysel Tasarruf Davranışı Arasındaki İlişki: Literatür İncelemesi

The Relationship Between Financial Literacy and Individual Saving Behavior: A Literature Review

Dr. Mehtap Çalış

Bağımsız Araştırmacı, Bolu, Türkiye

ORCID: 0000-0003-4190-3583

ÖZET

Bu çalışmada finansal okuryazarlık ile bireysel tasarruf davranışı arasındaki ilişki literatür incelemesi yöntemiyle ele alınmıştır. Araştırma kapsamında Web of Science ve Scopus veri tabanlarında indekslenen çalışmalar “financial literacy” ve “saving behavior” anahtar kelimeleri kullanılarak taranmış; ayrıca ulusal literatürü kapsamak amacıyla TR Dizin ve DergiPark platformlarında yer alan çalışmalar da incelemeye dahil edilmiştir. Güncelliğin sağlanması amacıyla 2015 yılı ve sonrasında yayımlanan çalışmalar değerlendirilmiş, alanın kuramsal temelini oluşturan öncü çalışmalar da dikkate alınmıştır. Toplam 20 ampirik araştırma yöntem, örneklem ve temel bulgular açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, finansal okuryazarlığın bireylerin tasarruf davranışını olumlu yönde etkilediğini; bu etkinin gelir düzeyi ile yaş, eğitim ve diğer demografik özelliklere bağlı olarak farklılık gösterebildiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, finansal okuryazarlığın bireylerin finansal karar alma süreçlerini iyileştirerek tasarruf davranışını destekleyen temel bir unsur olduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Tasarruf Davranışı, Bireysel Tasarruf, Finansal Davranış, Finansal Eğitim

ABSTRACT

This study examines the relationship between financial literacy and individual saving behaviour using a literature review methodology. As part of the research, studies indexed in the Web of Science and Scopus databases were screened using the keywords ‘financial literacy’ and ‘saving behaviour’; furthermore, to cover the national literature, studies available on the TR Dizin and DergiPark platforms were also included in the review. To ensure up-to-date findings, studies published in 2015 and thereafter were evaluated, whilst pioneering studies forming the theoretical foundation of the field were also taken into account. A total of 20 empirical studies were analysed comparatively in terms of methodology, sample and key findings. The findings reveal that financial literacy positively influences individuals’ saving behaviour; this effect may vary depending on income level, age, education and other demographic characteristics. Consequently, it is concluded that financial literacy is a fundamental element that supports saving behaviour by improving individuals’ financial decision-making processes.

Keywords: Financial Literacy, Saving Behavior, Individual Savings, Financial Behavior, Financial Education

1. GİRİŞ

Dijitalleşme ve küresel ekonomik gelişmeler, finansal piyasalarda sunulan ürün ve hizmetlerin çeşitlenmesi sonucunu doğurmuştur. Bu gelişmelerle beraber finansal araçların karmaşıklığının artması, bireylerin finansal karar alma süreçlerini daha zor hale getirmeye başlamıştır.

Karmaşıklaşan finansal karar alma süreçleri, bireylerin hem mevcut hem de gelecekteki finansal refahı üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmalar, artan enflasyon oranları ve yeni finansal ürün ile hizmetlerin giderek yaygınlaşması, etkili finansal karar alma süreçlerinin nasıl desteklenebileceğine yönelik politika yapımcıların ilgisini artırmıştır. Bu kapsamda, bireylerin günlük yaşamlarında sıklıkla karşılaştıkları borçlanma, tasarruf ve yatırım kararları ön plana çıkmaktadır. Özellikle teminatsız krediler, ipotekli krediler, kredi kartları ve emeklilik planları gibi giderek daha karmaşık hale gelen finansal ürünlerin perakende piyasalarda yaygınlaşması, söz konusu kararların daha zor ve çok boyutlu hale gelmesine neden olmaktadır. (Lusardi ve Mitchell, 2014). Bu bağlamda, finansal karar alma süreçlerinin etkinliği yalnızca bireylerin karşı karşıya kaldığı finansal ürünlerin niteliğiyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda finansal hizmetlere erişim olanaklarıyla da şekillenmektedir. Dolayısıyla finansal kapsayıcılık, bireylerin finansal sistemle bütünleşmesi ve ekonomik refahın artırılması açısından kritik bir rol üstlenmektedir.

Dünya Bankası tarafından yayımlanan Global Findex 2025 raporuna göre, küresel ölçekte yetişkin nüfusun önemli bir kısmının finansal sistemle bağlantı kurduğu görülmektedir. Finansal hesap sahipliği oranı son yıllarda artış eğilimi göstererek önceki dönemlere kıyasla daha yüksek seviyelere ulaşmıştır. Bu artışın özellikle düşük ve orta gelir grubundaki ülkelerde daha belirgin olduğu dikkat çekmektedir. Ancak küresel düzeyde hâlâ önemli sayıda yetişkinin resmi finansal sistem dışında kaldığı ve bu durumun özellikle bazı gelişmekte olan ekonomilerde yoğunlaştığı görülmektedir. Finansal kapsayıcılıktaki bu ilerlemede dijital teknolojilerin yaygınlaşmasının önemli bir rol oynadığı değerlendirilmektedir. Özellikle mobil iletişim araçlarının kullanımındaki artış, gelişmekte olan ülkelerde mobil para sistemlerinin yaygınlaşmasını sağlamış ve bu sistemlerin tasarruf amacıyla kullanımını teşvik etmiştir. Nitekim finansal kurumlar aracılığıyla tasarruf yapan bireylerin oranında da son yıllarda artış gözlemlenmektedir. Finansal sistem dışında kalan bireylerin demografik özellikleri incelendiğinde ise kadınların, düşük gelir grubuna sahip bireylerin ve eğitim düzeyi görece düşük kesimlerin finansal dışlanmaya daha fazla maruz kaldığı anlaşılmaktadır. Öte yandan dijital finansal hizmetler ve mobil ödeme altyapılarındaki gelişmeler, finansal kapsayıcılığın artırılması açısından önemli fırsatlar sunmaktadır (World Bank, 2025).

Finansal kapsayıcılıkta yaşanan bu gelişmeler, bireylerin finansal sistemlere erişiminin artması açısından önemli bir ilerlemeyi ifade etse de finansal hizmetlere erişimin tek başına yeterli olmadığı açıktır. Finansal araç ve hizmetlerin yaygınlaşması, bu araçların etkin ve bilinçli bir şekilde kullanılmasını da gerekli kılmaktadır. Bu noktada, bireylerin finansal sistem içerisinde doğru kararlar alabilmesi ve mevcut imkânlardan en verimli şekilde yararlanabilmesi, finansal bilgi ve beceri düzeyleri ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla finansal kapsayıcılığın sürdürülebilir bir biçimde güçlendirilmesi, finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasını zorunlu hale getirmektedir.

Finansal okuryazarlık; bireylerin para yönetimi, tasarruf, yatırım ve uzun vadeli finansal planlama gibi farklı alanlarda bilgi ve beceri sahibi olmasını ifade eden kapsamlı bir kavramdır. Finansal açıdan okuryazar olmak, yalnızca finansal bilgiye sahip olmayı değil, aynı zamanda bu bilgiyi günlük yaşamda etkili biçimde kullanarak bilinçli kararlar alabilmeyi de gerektirir. Bu doğrultuda finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireyler; tasarruf, yatırım ve borçlanma gibi konularda daha bilinçli ve rasyonel tercihlerde bulunabilmektedir (Klapper vd., 2015).

Finansal bilgi düzeyinin artması, bireylerin tasarruf ve yatırım tercihlerini daha bilinçli şekilde yapmalarına, borçlarını daha etkin yönetmelerine ve emeklilik dönemine yönelik planlama süreçlerini güçlendirmelerine katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, finansal açıdan daha donanımlı bireylerin

sermaye piyasalarına katılım oranlarının yükseldiği ve zaman içinde daha yüksek düzeyde varlık birikimi gerçekleştirebildikleri görülmektedir (Lusardi ve Mitchell, 2014).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Finansal Okuryazarlık Kavramı ve Bileşenleri

Finansal okuryazarlık, bireylerin kişisel finansla ilgili bilgileri anlama ve bu bilgileri etkin bir şekilde kullanabilme düzeylerini ifade eden bir kavram olarak tanımlanabilir (Huston, 2010). Finansal okuryazarlık yalnızca bilgi düzeyiyle sınırlı kalmamakta, bireylerin finansal davranışlarını doğrudan şekillendirmektedir. Finansal bilgiye sahip bireyler; tasarruf, yatırım ve borçlanma gibi alanlarda daha bilinçli tercihler yapmakta ve bu durum finansal kararların kalitesini artırmaktadır (Lusardi ve Mitchell, 2011).

Finansal okuryazarlık, çok boyutlu bir yapı olup farklı bileşenlerin birlikte değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda literatürde söz konusu kavram, çeşitli alt unsurlar çerçevesinde ele alınarak sistematik bir biçimde değerlendirilmektedir. OECD'ye göre finansal okuryazarlık; bireylerin bilinçli finansal kararlar alabilmesi ve finansal refah düzeyine ulaşabilmesi açısından gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışların bütünüdür. Bu çerçevede finansal okuryazarlığın değerlendirilmesinde, bireylerin finansal bilgi düzeyi, finansal davranışları ve finansal tutumları ayrı ayrı ele alınmakta; söz konusu unsurlar daha sonra bütüncül bir yaklaşımla bir araya getirilerek genel finansal okuryazarlık düzeyi belirlenmektedir (OECD, 2020).

2.2. Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf İlişkisi

Finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışı arasındaki ilişki özellikle emeklilik planlaması üzerinden belirginleşmektedir. Finansal bilgi düzeyi yüksek bireyler emeklilik dönemine yönelik plan yapma konusunda daha istekli davranmakta ve bu durum uzun vadeli tasarruf eğilimini güçlendirmektedir. Bununla birlikte, emeklilik için planlama yapan bireylerin planlama yapmayanlara kıyasla daha yüksek düzeyde servet birikimi gerçekleştirdiği görülmekte, bu durum finansal planlamanın tasarruf ve varlık birikimi üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Ayrıca finansal okuryazarlık, yatırım davranışları aracılığıyla da birikim sürecini etkilemekte; finansal bilgi düzeyi yüksek bireyler risk çeşitlendirmesi konusunda daha bilinçli hareket ederek birikimlerini daha etkin yönetmekte ve uzun vadede finansal refahlarını artırmaktadır (Lusardi ve Mitchell, 2011).

Finansal eğitim uygulamaları ise tasarruf davranışını güçlendiren önemli araçlar arasında yer almaktadır. Özellikle işyerlerinde düzenlenen emeklilik seminerleri, bireylerin tasarruf eğilimini artırmakta ve yatırım kararlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu tür eğitimler, planlama maliyetlerini azaltarak bireyleri daha bilinçli finansal kararlar almaya yönlendirmektedir (Lusardi, 2004).

Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireylerin finansal kaynaklarını daha etkin yönettikleri ve tasarruf odaklı davranışları daha sık benimsedikleri görülmektedir. Bu durum, finansal okuryazarlığın bireylerin tasarruf davranışları üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir (Hilgert vd.,2003). Ayrıca finansal okuryazarlık düzeyinin artması, bireylerin geleceğe yönelik finansal planlama yapma olasılıklarını yükseltmekte ve bu planlama süreci daha yüksek tasarruf ve servet birikimi ile ilişkilendirilmektedir (van Rooij vd., 2011).

3. YÖNTEM

Bu çalışmada finansal okuryazarlık ile bireysel tasarruf davranışı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla literatür incelemesi yöntemi benimsenmiştir. Bu kapsamda, Web of Science ve Scopus veri tabanlarında indekslenen çalışmalar "financial literacy" ve "saving behavior" anahtar kelimeleri kullanılarak sistematik biçimde taranmıştır. Bunun yanı sıra, konunun ulusal literatürdeki yansımalarını da kapsayabilmek amacıyla TR Dizin ve DergiPark platformlarında yer alan çalışmalar da incelemeye dahil edilmiştir.

Çalışmaların belirlenmesinde belirli dahil etme ve dışlama kriterleri dikkate alınmıştır. Dahil etme kriterleri; çalışmaların finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışı arasındaki ilişkiyi doğrudan

ele alması, ampirik bulgular içermesi, hakemli dergilerde yayımlanmış olması ve güncel literatürü yansıması şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda ağırlıklı olarak 2015 yılı ve sonrasında yayımlanan çalışmalar değerlendirilmiş, alanın kuramsal çerçevesini oluşturan ve literatürde yüksek atıf alan öncü çalışmalar da analiz kapsamına dahil edilmiştir. Dışlama kriterleri kapsamında ise konu ile dolaylı ilişkili çalışmalar, yalnızca teorik çerçeve sunan araştırmalar ve erişilebilir tam metni bulunmayan çalışmalar kapsam dışı bırakılmıştır.

Literatür taraması 2015–2025 yılları arasındaki çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Bu doğrultuda farklı ülke ve örneklem gruplarını kapsayan toplam 20 çalışma incelemeye dahil edilmiştir. Seçilen çalışmalar yöntem, örneklem yapısı ve temel bulgular açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışı arasındaki ilişkiyi ele alan toplam 20 çalışma Tablo-1’de özetlenmektedir. Tablo-1 genel olarak değerlendirildiğinde, incelenen çalışmaların büyük çoğunluğu finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışı arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo-1 Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışı İlişkisine Yönelik Literatür Özeti

Yazar/ Yazarlar	Çalışma Başlığı	Çalışmanın Amacı	Yöntem	Sonuçlar
Klapper vd., 2013	<i>Financial Literacy and its Consequences: Evidence from Russia during the Financial Crisis</i>	Finansal okuryazarlığın tasarruf davranışı ve kriz dönemindeki ekonomik dayanıklılık üzerindeki etkisini incelemek	Nicel (Panel veri analizi)	Finansal okuryazarlığın bireylerin finansal piyasalara katılım, borçlanma ve tasarruf davranışlarını önemli ölçüde etkilediği belirlenmiştir. Finansal bilgi düzeyi yüksek bireylerin resmi finansal araçları daha fazla kullandığı ve gayri resmi borçlanmadan kaçındığı görülmüştür. Ayrıca finansal okuryazarlığın bireylerin gelir şoklarına karşı dayanıklılığını artırdığı ve daha yüksek tasarruf kapasitesi ile ilişkili olduğu vurgulanmıştır.
Jappelli ve Padula, 2013	<i>Investment in Financial Literacy and Saving Decisions</i>	Finansal okuryazarlığın tasarruf ve servet birikimi üzerindeki etkisini teorik ve ampirik olarak incelemek	Nicel (Ekonometrik analiz)	Finansal okuryazarlığın bireylerin tasarruf ve servet birikimi üzerinde önemli bir belirleyici olduğu ortaya konulmuştur. Finansal bilgi düzeyi arttıkça bireylerin daha yüksek getiri elde edebildiği ve daha fazla tasarruf yaptığı belirlenmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlık ile servet birikimi arasında pozitif bir ilişki bulunduğu ve bu ilişkinin çift yönlü bir yapı sergilediği vurgulanmıştır.
Lusardi ve Mitchell, 2014	<i>The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence</i>	Finansal okuryazarlığın ekonomik kararlar ve bireysel refah üzerindeki önemini teorik ve ampirik açıdan değerlendirmek	Literatür incelemesi (Teorik analiz)	Finansal okuryazarlığın bireylerin tasarruf, borçlanma ve yatırım kararlarını önemli ölçüde etkilediği; finansal bilginin bir insan sermayesi unsuru olarak ekonomik refahı artırdığı belirlenmiştir. Ayrıca finansal bilgi eksikliğinin yanlış finansal kararlar ve düşük refah düzeyi ile ilişkili olduğu vurgulanmıştır.

Ariffin vd.,2017	<i>Students' Perception Towards Financial Literacy and Saving Behaviour</i>	Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini ve tasarruf davranışına yönelik algılarını incelemek	Nicel (Anket)	Finansal okuryazarlık düzeyinin orta seviyede olduğu ve tasarruf davranışı, aile etkisi ve akran etkisinin finansal okuryazarlık ile pozitif ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca finansal eğitimin ve öz kontrolün geliştirilmesinin öğrencilerin tasarruf davranışlarını destekleyebileceği sonucuna ulaşılmıştır.
Ricci ve Caratelli, 2017	<i>Financial Literacy, Trust and Retirement Planning</i>	Finansal okuryazarlık ve finansal kurumlara duyulan güvenin bireysel emeklilik planı ve tasarruf kararları üzerindeki etkisini incelemek	Nicel (Ekonometrik analiz)	Finansal okuryazarlığın bireylerin emeklilik planlaması ve tasarruf davranışları üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Finansal bilgi düzeyi yüksek bireylerin emeklilik planı yapma ve özel emeklilik sistemlerine katılma olasılığının arttığı görülmüştür.
Şahin ve Barış, 2017	<i>Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme</i>	Tokat ilindeki kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerini ve bu düzeyin tasarruf davranışları üzerindeki etkisini incelemek.	Nicel (Lojistik regresyon)	Yaş, hane halkı geliri, finansal gelişmeleri takip etme ve finansal okuryazarlık düzeyi tasarruf davranışını pozitif ve anlamlı etkiler. Finansal okuryazarlık eğitimleri tasarruf oranlarını artırmada politika aracı olabilir.
Sakınç, 2018	<i>Tasarrufları Değerlendirmede Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Bir Uygulama</i>	Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini ve finansal bilgi, tutum ve davranışlarını incelemek	Nicel (Anket)	Araştırma sonuçları öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunu göstermiştir. Katılımcılar basit finansal işlemlerde başarılı olsa da faiz, enflasyon ve yatırım araçları gibi konularda yetersiz bilgiye sahiptir. Ayrıca öğrencilerin büyük bölümünün yatırım araçlarını kullanmadığı ve finansal konularda kendilerini geliştirme konusunda sınırlı motivasyona sahip olduğu belirlenmiştir.
Bozkurt vd., 2019	<i>Türkiye'de Tasarruf ve Finansal Okuryazarlık</i>	Türkiye'de bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi ile tasarruf eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemek	Nicel (Anket)	Katılımcıların önemli bir kısmının tasarruf yaptığı ancak finansal okuryazarlık kavramı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı görülmüştür. Finansal okuryazarlık ve finansal eğitim düzeyinin artmasının tasarruf davranışını olumlu yönde etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

	<i>Üzerine Bir Araştırma</i>			
Lusardi, 2019	<i>Financial Literacy and the Need for Financial Education: Evidence and Implications</i>	Finansal okuryazarlığın bireysel finansal kararlar üzerindeki rolünü ve finansal eğitim ihtiyacını değerlendirmek	Literatür incelemesi (Kavramsal analiz)	Finansal okuryazarlık düzeyinin küresel ölçekte yetersiz olduğu ve bu durumun bireylerin finansal karar alma süreçlerini olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Finansal eğitimin tasarruf, bütçeleme ve yatırım davranışlarını geliştirmede kritik bir rol oynadığı ve bu nedenle yaygınlaştırılması gerektiği vurgulanmıştır.
Morgan ve Long, 2020	<i>Financial Literacy, Financial Inclusion, and Savings Behavior in Laos</i>	Finansal okuryazarlığın finansal kapsayıcılık ve tasarruf davranışı üzerindeki etkisini incelemek	Nicel (Ekonometrik analiz)	Finansal okuryazarlığın hem finansal kapsayıcılığı hem de tasarruf davranışını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireylerin hem resmi hem de gayri resmi tasarruf araçlarını kullanma olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür.
Yeh, 2020	<i>An Empirical Study on How Financial Literacy Contributes to Preparation for Retirement</i>	Finansal okuryazarlığın bireylerin emeklilik için tasarruf yapmaları üzerindeki etkisini ve bu etkinin hangi mekanizmalar aracılığıyla gerçekleştiğini incelemek	Nicel (Ekonometrik analiz)	Finansal okuryazarlığın bireylerin emeklilik için tasarruf planı yapma, finansal ürünleri karşılaştırma ve gelecekteki finansal ihtiyaçları öngörme davranışlarını önemli ölçüde etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlığın hem doğrudan hem de dolaylı olarak emeklilik tasarruflarını artırdığı vurgulanmıştır.
Ghafoori vd., 2021	<i>The Impacts of a Large-Scale Financial Education Intervention on Retirement Saving Behaviors and Portfolio Allocation: Evidence from Pension Fund Data</i>	Kapsamlı bir finansal eğitim programının bireylerin emeklilik tasarruf davranışları ve portföy tercihleri üzerindeki etkisini incelemek	Nicel (Ekonometrik analiz)	Finansal eğitim programlarının bireylerin tasarruf davranışlarını önemli ölçüde artırdığı belirlenmiştir. Eğitim programına katılanların daha bilinçli yatırım kararları aldığı ve portföylerini daha düşük riskli varlıklara yönlendirdiği görülmüştür. Ayrıca finansal okuryazarlık düzeyindeki artışın emeklilik planlamasına katılımı artırdığı ve finansal refah üzerinde olumlu etkiler yarattığı vurgulanmıştır.

Gilenko ve Chernova, 2021	<i>Saving Behavior and Financial Literacy of Russian High School Students: An Application of a Copula-Based Bivariate Probit-Regression Approach</i>	Finansal okuryazarlık düzeyinin bireylerin tasarruf yapma eğilimi üzerindeki etkisini incelemek	Nicel (Ekonometrik analiz)	Finansal okuryazarlığın tasarruf davranışı üzerinde pozitif etkisi olduğu ve bu ilişkinin kontrol edilen analizlerde daha güçlü ortaya çıktığı belirlenmiştir. Ayrıca finansal eğitimin genç yaşlarda verilmesinin tasarruf alışkanlıklarının gelişmesine katkı sağlayabileceği vurgulanmıştır.
Alshebami ve Al Marri, 2022	<i>The Impact of Financial Literacy on Entrepreneurial Intention: The Mediating Role of Saving Behavior</i>	Finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini ve bu ilişkide tasarruf davranışının aracılık rolünü incelemek	Nicel (Anket ve yapısal eşitlik modeli analizi)	Finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisinin olmadığı, ancak tasarruf davranışının bu ilişkiyi tam aracılık yoluyla etkilediği belirlenmiştir. Finansal okuryazarlık düzeyi arttıkça bireylerin tasarruf eğilimlerinin yükseldiği ve bu durumun girişimcilik niyetini dolaylı olarak desteklediği görülmüştür. Ayrıca tasarruf davranışının, finansal bilgi ile girişimcilik niyeti arasında kritik bir bağ oluşturduğu ve finansal karar alma süreçlerini güçlendirdiği vurgulanmıştır.
Ceyhan ve Tosun, 2023	<i>Finansal Okuryazarlık ile Tasarruf Davranışları İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Çalışma</i>	Finansal bilgi, tutum, davranışlar ve sosyo-demografik özelliklerin bireylerin tasarruf kararları üzerindeki etkisini incelemek ve finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışları arasındaki ilişkiyi test etmek	Nicel (Anket)	Finansal okuryazarlık düzeyi ile yaş, eğitim, gelir, kredi kartı kullanımı ve çalışılan kurum gibi değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tasarruf yapma durumu ile hanehalkı geliri arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Tasarruf davranışlarının yaş, medeni durum, aylık gelir, finansal gelişmeleri takip etme sıklığı ve finansal okuryazarlık düzeyine göre farklılaştığı görülmüştür. İleri düzey finansal okuryazarlığa sahip bireylerin tasarruf davranışlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Prempeh vd., 2024	<i>Financial Literacy and Saving</i>	Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık	Nicel (Anket)	Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Finansal bilgiye erişimin kararlar üzerinde etkili olduğu görülmüş, ancak bazı genç

	<i>Behaviour Among Tertiary Students</i>	düzeyini ve tasarruf davranışlarını incelemek		bireylerin finansal bilgiyi davranışa dönüştüremediği tespit edilmiştir. Ayrıca finansal eğitim programlarının tasarruf davranışını geliştirmede önemli olduğu vurgulanmıştır.
Başar vd., 2025	<i>Digital Financial Literacy and Savings Behavior: A Comprehensive Cross-Country Analysis of FinTech Adoption Patterns and Economic Outcomes Across 12 Nations</i>	Finansal teknoloji kullanımı ile dijital finansal okuryazarlığın bireylerin tasarruf davranışları üzerindeki etkisini farklı ülkeler bağlamında incelemek	Nicel (Ekonometrik analiz)	Finansal teknoloji kullanımının bireylerin tasarruf davranışlarını artırdığı ve bu etkinin finansal okuryazarlık düzeyi ile güçlendiği belirlenmiştir. Ayrıca ülke düzeyindeki altyapı, düzenleyici çerçeve ve kültürel faktörlerin bu ilişkiyi şekillendirdiği; finansal okuryazarlığın dijital araçların etkisini artıran kritik bir unsur olduğu vurgulanmıştır.
Fong, 2025	<i>Financial Literacy and Household Financial Behavior in Singapore</i>	Finansal okuryazarlığın hanehalkı tasarruf, yatırım ve borçlanma davranışları üzerindeki etkisini incelemek	Nicel (Ekonometrik analiz)	Finansal okuryazarlığın tasarruf, yatırım ve borçlanma davranışlarını önemli ölçüde etkilediği belirlenmiştir. Finansal bilgi düzeyi yüksek bireylerin daha çeşitli finansal araçlara yatırım yaptığı ve borçlarını daha bilinçli yönettiği görülmüştür.
De Beckker vd., 2025	<i>The Long-Term Impact of Financial Literacy on Wealth: Evidence from Longitudinal Data</i>	Finansal okuryazarlığın uzun vadede gelir, tasarruf ve servet birikimi üzerindeki etkisini incelemek	Nicel (Panel veri analizi)	Finansal okuryazarlığın gelir ve tasarruf düzeylerini artırarak uzun vadede servet birikimini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlığın etkisinin yaş gruplarına göre farklılaştığı; genç bireylerde gelir artışıyla, ileri yaşlarda ise tasarruf eğilimiyle ilişkilendiği görülmüştür.
Sibanda vd., 2025	<i>Assessing the Impact of Financial Literacy on Savings Behavior in the Informal Sector</i>	Finansal okuryazarlığın kayıt dışı sektörde çalışan bireylerin tasarruf davranışları üzerindeki etkisini incelemek	Nicel (Anket ve regresyon analizi)	Finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca finansal bilgi düzeyi yüksek bireylerin daha güçlü tasarruf alışkanlıklarına sahip olduğu ve finansal eğitim ile finansal kapsayıcılık uygulamalarının tasarruf davranışını destekleyebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Alanın kuramsal temelini oluşturan öncü çalışmalara göre finansal okuryazarlık, bireylerin ekonomik karar alma süreçlerini etkileyen önemli bir insan sermayesi unsuru olarak ele alınmaktadır (Lusardi ve Mitchell, 2014). Finansal bilgi düzeyindeki artışın, bireylerin tasarruf, yatırım ve borçlanma kararlarında daha bilinçli ve rasyonel tercihler yapmasına katkı sağladığı kabul edilmektedir. Bununla birlikte finansal okuryazarlık, yalnızca bilişsel bilgi düzeyi ile sınırlı olmayıp, bireylerin finansal tutum ve davranışlarını da kapsayan çok boyutlu bir yapı olarak değerlendirilmektedir (Lusardi, 2019).

Ampirik literatür incelendiğinde, finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışı arasında genel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu görülmektedir (Klapper vd., 2013; Jappelli ve Padula, 2013; Morgan ve Long, 2020; Gilenko ve Chernova, 2021; Ceyhan ve Tosun, 2023). Finansal bilgi düzeyi yüksek bireylerin finansal piyasalara daha fazla katılım sağladığı, daha bilinçli borçlanma ve yatırım kararları aldığı ve daha yüksek tasarruf eğilimi sergilediği ortaya konulmaktadır (Klapper vd., 2013; van Rooij vd., 2012; Fong, 2025). Ayrıca finansal okuryazarlığın yalnızca tasarruf davranışını değil, finansal kapsayıcılık, emeklilik planlaması ve uzun vadeli servet birikimi gibi alanları da etkilediği anlaşılmaktadır (Lusardi ve Mitchell, 2014; van Rooij vd., 2012; Yeh, 2020; De Beckker vd., 2025).

Bununla birlikte literatürde, finansal okuryazarlığın dolaylı etkilerine de dikkat çekilmektedir. Özellikle tasarruf davranışının bazı ilişkilerde aracılık rolü üstlendiği ve bu durumun bireylerin finansal karar alma süreçlerini güçlendirdiği ifade edilmektedir (Alshebami ve Al Marri, 2022). Finansal eğitim uygulamalarının bireylerin tasarruf eğilimlerini artırdığı, daha bilinçli yatırım tercihleri yapmalarına katkı sağladığı ve emeklilik planlamasına katılımı desteklediği belirlenmiştir (Ghafoori vd., 2021; Lusardi, 2019). Ayrıca dijital finansal okuryazarlık ve finansal teknoloji kullanımının tasarruf davranışını olumlu yönde etkilediği ve bu etkinin finansal okuryazarlık düzeyi ile güçlendiği görülmektedir (Başar vd., 2025).

Öte yandan, bazı çalışmalar finansal okuryazarlığın etkisinin bireysel ve yapısal faktörlere bağlı olarak değişebileceğini ortaya koymaktadır. Gelir düzeyi, yaş, eğitim ve finansal gelişmeleri takip etme gibi değişkenlerin tasarruf davranışı üzerinde anlamlı etkiler yarattığı belirtilmektedir (Şahin ve Barış, 2017; Ceyhan ve Tosun, 2023). Ayrıca genç bireylerde finansal okuryazarlık düzeyinin genellikle sınırlı olduğu ve finansal bilginin her zaman davranışa dönüşmeyebildiği ifade edilmektedir (Sakınç, 2018; Ariffin vd., 2017; Prempeh vd., 2024). Bunun yanı sıra, gelir istikrarsızlığı gibi yapısal unsurların finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışı arasındaki ilişkiyi sınırlandırabildiği de vurgulanmaktadır (Sibanda vd., 2025).

Genel olarak değerlendirildiğinde, finansal okuryazarlığın bireylerin tasarruf davranışlarını çok boyutlu biçimde etkilediği ve uzun dönemli ekonomik refahın artırılmasında önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada finansal okuryazarlık ile bireysel tasarruf davranışı arasındaki ilişki, literatür incelemesi yöntemiyle ele alınmıştır. İncelenen çalışmaların büyük çoğunluğu, finansal okuryazarlık düzeyinin bireylerin tasarruf davranışı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürde yer alan öncü çalışmalar da finansal okuryazarlığın tasarruf davranışı üzerindeki olumlu etkisini desteklemektedir (Lusardi ve Mitchell, 2014; Klapper vd., 2015). Finansal bilgiye sahip bireylerin bütçe yapma, gelirlerini planlama ve geleceğe yönelik finansal hedefler belirleme konularında daha bilinçli hareket ettikleri ve bu durumun tasarruf eğilimini artırdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca finansal okuryazarlığın yalnızca kısa vadeli tasarruf kararlarını değil, aynı zamanda uzun vadeli finansal refah ve servet birikimi süreçlerini de desteklediği görülmektedir.

Elde edilen bulgular, finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışı arasındaki ilişkinin bireylerin sosyo-ekonomik özelliklerine bağlı olarak farklılaşabildiğini göstermektedir. Özellikle düşük gelir ve düşük eğitim düzeyine sahip bireylerde finansal bilgi eksikliği, tasarruf davranışını sınırlayan önemli

bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, finansal okuryazarlığın artırılmasına yönelik politikaların hedef odaklı olarak geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Bu doğrultuda, finansal okuryazarlığın artırılmasına yönelik politika uygulamaları önem kazanmaktadır. Öncelikle finansal eğitim programlarının erken yaşlardan itibaren eğitim sistemine entegre edilmesi, bireylerin temel finansal kavramları erken dönemde edinmelerine katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, yetişkin bireylere yönelik yaygın eğitim programlarının ve bilinçlendirme faaliyetlerinin artırılması, özellikle dezavantajlı grupların finansal sisteme daha etkin katılımını destekleyebilir. Dijital finansal araçların ve mobil uygulamaların kullanımının teşvik edilmesi de bireylerin finansal karar alma süreçlerini kolaylaştırarak tasarruf alışkanlıklarının geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca kamu kurumları ile finansal kuruluşlar arasında iş birliğinin güçlendirilmesi, finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Gelecek araştırmalar kapsamında, dijital finansal okuryazarlık ile finansal teknoloji ve yapay zekâ destekli uygulamaların tasarruf davranışı üzerindeki etkilerinin incelenmesi literatüre önemli katkılar sunabilir.

KAYNAKLAR

- Alshebami, A., & Al Marri, S. (2022). The Impact of Financial Literacy on Entrepreneurial Intention: The Mediating Role of Saving Behavior. *Frontiers in Psychology*, 1-10.
- Ariffin, M., Sulong, Z., & Abdullah, A. (2017). Students' Perception Towards Financial Literacy and Saving Behaviour. *World Applied Sciences Journal*, 2194-2201.
- Başar, D., Keskin, H., Esen, E., Merter, A., & Balçioğlu, Y. (2025). Digital Financial Literacy and Savings Behavior: A Comprehensive Cross-Country Analysis of FinTech Adoption Patterns and Economic Outcomes Across 12 Nations. *Borsa Istanbul Review*, 59-72.
- Bozkurt, E., Toktaş, Y., & Altın, A. (2019). Türkiye'de Tasarruf ve Finansal Okuryazarlık Üzerine Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 1580-1605.
- Ceyhan, İ., & Tosun, S. (2023). Finansal Okuryazarlık ile Tasarruf Davranışları İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 1081-1103.
- De Beckker, K., Frijns, B., Hubers, F., & Derkx, S. (2025). The Long-Term Impact of Financial Literacy on Wealth: Evidence from Longitudinal Data. *Economics Letters*, 1-7.
- Fong, J. (2025). Financial Literacy and Household Financial Behavior in Singapore. *Pacific-Basin Finance Journal*, 1-20.
- Ghafoori, E., Ip, E., & Kabátek, J. (2021). The Impacts of a Large-Scale Financial Education Intervention on Retirement Saving Behaviors and Portfolio Allocation: Evidence from Pension Fund Data. *Journal of Banking and Finance*, 1-18.
- Gilenko, E., & Chernova, A. (2021). Saving Behavior and Financial Literacy of Russian High School Students: An Application of a Copula-Based Bivariate Probit-Regression Approach. *Children and Youth Services Review*, 1-11.
- Hilgert, M. A., Hogarth, J. M., & Beverly, S. G. (2003). Household Financial Management: The Connection between Knowledge and Behavior. *Federal Reserve Bulletin*, 309-322.
- Huston, S. (2010). Measuring Financial Literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 296-319.
- Jappelli, T., & Padula, M. (2013). Investment in Financial Literacy and Saving Decisions. *Journal of Banking and Finance*, 2779-2792.
- Klapper, L., Lusardi, A., & Panos, G. (2013). Financial Literacy and its Consequences: Evidence from Russia During the Financial Crisis. *Journal of Banking and Finance*, 3904-3923.

- Klapper, L., Lusardi, A., & van Oudheusden, P. (2015). Financial Literacy Around the World: Insights From the Standard & Poor's Ratings Services Global Financial Literacy Survey. *Standard & Poor's Ratings Services.*, 1-28.
- Lusardi, A. (2004). Saving and the Effectiveness of Financial Education. O. Mitchell, & S. Utkus içinde, *Pension Design and Structure: New Lessons from Behavioral Finance* (s. 157-184). Oxford: Oxford University Press.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. (2011). Financial Literacy Around the World: An Overview. *Journal of Pension Economics and Finance*, 1-18.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. (2014). The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. *Journal of Economic Literature*, 5-44.
- Lusardi, A. (2019). Financial Literacy and the Need for Financial Education: Evidence and Implications. *Swiss Journal of Economics and Statistics*, 1-8.
- Morgan, P. J., & Long, T. Q. (2020). Financial Literacy, Financial İncclusion and Savings Behavior in Laos. *Journal of Asian Economics*, 1-20.
- OECD. (2020). *Financial Literacy of Adults in South East Europe*. OECD: www.oecd.org/daf/fin/financial-education/south-east-europe-financial-education.htm adresinden alındı
- Prempeh, A., Osei, B., & Osei, F. (2024). Financial Literacy and Saving Behaviour among Tertiary Students. *Journal of Business Management and Accounting*, 115-142.
- Ricci, O., & Caratelli, M. (2017). Financial Literacy, Trust and Retirement Planning. *Journal of Pension Economics & Finance*, 43-64.
- Sakınç, Ö. (2018). Tasarrufları Değerlendirmede Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Bir Uygulama. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 539-556.
- Sibanda, E., Muzavazi, T., Setoboli, T., & Tshuma, N. (2025). Assessing the Impact of Financial Literacy on Savings Behavior in the Informal Sector. *The International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 2889-2899.
- Şahin, M., & Barış, S. (2017). Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 77-103.
- van Rooij, M., Lusardi, A., & Alessie, R. (2011). Financial Literacy and Retirement Planning in the Netherlands. *Journal of Economic Psychology*, 593-608.
- World Bank. (2025). *Global Findex Database 2025: Financial Inclusion, Digital Payments and Resilience in the Digital Economy*. Washington, DC: World Bank.
- Yeh, T.-m. (2020). An Empirical Study on How Financial Literacy Contributes to Preparation for Retirement. *Journal of Pension Economics and Finance*, 237-259.